Излази три пута на недељу: Уторком, Четвртком и Суботом.
Стаје у Србији на годину 120 гр.; на 6 мес. 60 гр., на 3 мес. 30 гр.; а у Аустрији: на годину 12 фор., на 6 мес. 6 фор., на 3 мес. 3 фор. без штемпларине.

ВИДОВ ДАН.

За огласе плаћа се по 2 гр. ч. од врсте за три пута.
Непаплаћена писма примају се само од дописника и шиљу се на редакцију; а пренумерацију у наплаћеном писму прима администрација. Обе су у старом здању бр. 54.

БРОЈ 134. У Београду, 7. Декембра 1865. ГОДИНА V.

СРПСКОМ СВЕТУ ШТО НОВИНЕ ЧИТА.

У животу народа бивају тренуци, где је преко потребно да су мисли и погледи јасни и са свим чисти.

Затворити се сам у себе, скрштених руку стојати према ономе што се збива у свету, не знати шта да се хтене ни шта да се чини, колебати се бирајући пут то овај то онај — таково што доличи народу, који тежи само за нечим малешним, а народ, ког политичка нужност гони да иде за стварима великим, тај народ не зна за такво поступање у времену, које ће по природи својој да произведе ствари велике.

Србима очевидно настаје овако велико време. Кад би народ наш остао хладан и немаран у времену преко мере важном, то ће историју своју одвести тамо где јој није пут природан.

Али Србин не ће ономе, који му успише историју, дати жалосну прилику да зањ каже: „Велико време нашло је малешне карактере.“

А знаменито је и важно време, у којег предворје води нас година 1866.

Југо-исток европски у једном је од онаких процеса, који шта створе то је за векове. Погледајмо с ону страну Саве — ту видимо покрет, који ће нов живот да улије у велику народну заједницу: мишицом искуства раздробљено у једних се обара и руши гледиште егоистично, а у других у прах се заборавности бацају убитачне предрасуде. Слога је тамо што се тражи са свих страна — слога, која ће као сила што ствара ступити у коло будућности.

Па и у оним крајевима, који се с друге стране нас тичу, очити знаци оглашују шум и буру узрујаног времена. Различити појави, што се показују на политичком зренику, носе собом прилике кобне. Живот се народима на Дунаву поче развијати крепко, а као у природи, тако и у кругу политичких послова мора да се боре силе супротне. Ту дакле нема покоја, барем га нема у најближем времену.

Али погледали било на далеки запад или на исток, и тамо наилазимо на знаке, који нас ни мало успокојити не могу, — који преко налажу да снагу своју прибирамо: сетимо се само оракулских гласова „о накнади на Дунаву“.

А ми, стојећи међу западом и истоком, гледајући величанствено позорје народног препорођаја и с десна и с лева, зар да останемо у немој апатији, у нејасноћи пуној свакојака говора? Хоће ли се дотаћи нас време, кад ми не разумевајући га пустимо да прође недотакнуто?

Ваља нам се пробудити, апатички дремеж одбацити од себе.

А к томе ће нас одвести узајамно споразумевање: осведочења и уверења да су нам јасна, то је прво, најглавније и најпрече што нам треба.

Излазећи дакле на пут узајамног разјашњавања начела, хоћемо поуздање да пробудимо поуздањем.

Од првог маха, кад смо корачили на политичко-журналистично поље, вавек је на застави нашој стојало написано: закон и правда, истина и слобода, владалац и отаџбина. Нико нам не може казати да смо и кад ту заставу оставили, нико нам не може пребацити да смо хотимице напустили и само словце једно од своје девизе, нико нас не може осудити да смо малодушни.

Ако Бог да — ова ће се застава и у години 1866-тој вијати над **„Видовим Даном“**: моћу, која нам је у власти, моћу пера ту ћемо заставу и у напредак да чувамо.

И под ову заставу позивамо Србе све, који су с нама једног уверења. Позивамо их не себе ради: личност своју остављамо на страну, — личних интереса мора нестати кад се ради да се сачувају интереси народно-државни. Па баш те да сачувамо и однегујемо, позивамо Србе да се скупе под нашу заставу: јер **„Видов Дан“** је посвећен само народним интересима; свака патриотска реч, свако народно осећање, свака чиста српска мисао наћи ће веран одзив у нашем листу.

А док драга отаџбина не тражи од нас ни у чему другом да јој служимо, — служећи јој узајамним споразумевањем, рашчишћавањем начела и појмова, слободоумним разјашњавањем мисли и назора — заиста служба је велика а преко свега и врло нужна.

У томе ће јој Срби послужити, ако морално и материјално потпомогну орган, који ће да буде израз свих, који с народом добро мисле.

А двоје се спрема што ће учинити да **„Видов Дан“** што боље одговара овој служби, на име:

1) умножење умне моћи, до чега се уредништво тврдо нада да ће доћи добивши више нових саделатеља (па да не буде никад оне незгоде да се новине обуставе кад би се уредник, као и сваки други човек, поболио); и

2) увеличање листа, а то ће се у течају нове године учинити беспрекословно, ако се иоле покаже живље учешће од стране публике.

К овоме имамо додати:

1) да ће се новине наше од нове године штампати красним разговетним словима новим, нарочито сад ливеним;

2) да ће излазити више него три пута преко недеље, чим наређено буде да пошта иде чешће у унутрашњост, а то није далеко, и у које год дане буде ишла пошта, у те ће и новине наше изаћи; и

3) администрација нам је тако преображена и с нова уређена, да се никад не може догодити да лист изостане од поште, и тако ће га уписници добијати најточније.

Ми смо испуњени најлепшом вољом, и ни с каквом жртвом не ћемо се устезати да од **„Видова Дана“** направимо орган, који ће према спољашњости заступати права Србије, а према унутрашњости прибављати израза сваком патриотском гласу, при томе пак погледати и на сродна племена изван Србије и за њих се заузимати у смислу народности и слободнога народног живота.

Интелигенцији српској одношаји времена налажу да у овом тројаком правцу развије своју делателност. Спољашњи ће свет морати да на ум узме живост, којом народ заступа своје интересе, а слога и јединство међу свима, у којих српско срце куца, принеће срећна плода будућности отачанственој. Јер као што с ову страну Лајте сви у глас вичу: слога и љубав међу народима, тако и нама међусобна слога мора да буде главна цел, за којом нам тежити ваља: *слога је Србији и Србима основ живота!* —

У Београду, на св. Николу 1865.

УРЕДНИШТВО „ВИДОВА ДАНА“.

ПОЗИВ НА ПРЕТПЛАТУ.

1. Јануара 1866 започиње нова претплата за „*Видов Дан*“, који за сад излази три пута преко недеље, а доцније ће излазити чешће без повишавања цене.

Претплата износи:

у Србији: на годину 120 гр. ч., на по године 60 гр. ч., на четврт године 30 гр. ч., а на месец дана 10 гр. ч.

у Аустрији: на годину 14 фор., на по године 7 фор., на четврт године 3 фор. и 50 н., а на месец дана 1 фор. и 17 н.

☞ Ту је урачуната и штемпларина, коју ћемо у напредак ми овде ц. кр. консулатској пошти исплаћивати, а уписници не ће као до сад ништа имати да у име тога доплаћују. Новци се шаљу непосредно потписаној администрацији. Без штемпларине стаје наш лист у Аустрији на годину 12 фор., а кад се на пошти наручи с поштарином, штемпларином и таксом за куверту 16 фор. и 65 н.

Молимо свакога п. н. уписника да нам пошље точно назначени адрес свој и определи пошту, преко које хоће да му се лист шаље. А свак ће добро учинити да с претплатом изволи пожурити се како да за раније можемо спремити што год треба па да никакве забуне не буде кад се стану први листови отправљати и тако се избегне неприлика да коме лист изостане.

☞ Без новаца не прима се никаква наруџбина; а ко за 10 уписника пошље новце, томе ће се новине шиљати бесплатно.

Администрација „ВИДОВА ДАНА“ у Београду.

Нема те владе, која се оснива на темељу права и закона, да би другој којој влади замерати могла што чува право и закон.

У такво противословље не сме се заплести ни која влада, јер тим би сама себи поткопала темељ своје екзистенције.

Излазећи с овог, како мислимо, пуноправног и логички темељног гледишта, оном се писму Фуад-пашином, које је изазвало одговор кнеза румунског, *) само чудити морамо.

Пре свега постављамо ово: 1) Румунија је својим сопственим гласом потврдила устав, који данас тамо постоји; 2) сизеренски двор као и гарантне силе признале су тај државни акт; и 3) владалац румунски, у којега рукама законито почива извршна власт, не само има право но и дужан је сједињеним кнежевинама чувати основне законе.

Ово претпоставивши ласно ћемо разумети, да влада кнеза Кузе при оним догађајима, што се 3. Авг. ов. год. збише у Букурешту, није могла, није ни смела поступати друкчије него како је поступала.

Јер ови догађаји очевидно су могли ићи на једно ма које од овога двога: или се хтео оборити државни поредак, који постоји и са свих је страна припознат; или је пак био метеж, ком за основу служише тежње лично-помесне без природе политичке. У сваком пак случају несумњено је, да је покрет тај имао на себи печат незаконитости.

Како дакле да влада, која је легитимним карактером својим позвана да чува закон, напусти дужност одговарати своме најсветијем позиву? Кад би она пропустила ту дужност своју, то би показала свету да је немоћна и неспособна да управља земљом, а ово значило би као да сама себе осуђује да се низвргне.

С ове стране сматрајући ствар, висока Порта никако није могла у поступку, који је проистекао чисто из онога што дужност налагаше, наћи ништа, што би прекора каквог заслуживало.

Али нека нам је дозвољено узети ствар и с другог гледишта.

Узевши — али ипак не допуштајући никако — да би се посумњати могло да ли румунској влади припада ово право, што га овде показасмо и које се само од себе разуме — ипак из тога не проистиче великоме везиру никаква власт, по којој би код кнеза Кузе могао дипломатски посредовати због догађаја букурешких. Унутрашња автономија сједињеним је кнежевинама високом Портом од старине припозната, а у новије доба и великим силама гарантована, — унутрашња дакле автономија Румунији је освештано право, у које дирати нити је у интересу портином, нити је ма каквој влади у кнежевинама слободно да трпи да се у то право дира. А мешати се и посредовати због чисто домаћих ствари чини нам се да се баш с овим правом Румуније не слаже ни мало. Јер мешање, које на себи носи карактерске црте каквих је писмо Фуад-пашино, не можемо узети друкчије до као мешање у домаће послове држави, која је по праву автономна. А кнез Куза одбивши такво безосновно мешање учинио је доиста што би учинити морао сваки владалац румунски. Тај му је пут прописала чиста дужност владаоца државе автономне, и то тим пре и нужније, што се у политици много држи на примере, а после никоме ни на ум не пада да им испита страну правну. Тим начином Румунија је сачувана да се у напредак не чине више оваки покушаји, који би најногибелнијих последица морали собом произвести. С тога се и у свакој држави, која је у положају као Румунија, мора према подобном недозвољеном мешању поступати тако исто као што је поступила влада букурешка, и вредно је да се на дотичном месту на то за времена обазру.

Из овог дакле узрока, па и због тога, што држећи се и само политике интереса високој Порти мора на срцу лежати да на границама својим има државу јаку и у којој се управља с правдом, енергијом и мудрошћу, чини нам се да корак, што га Фуад-паша учини код кнеза Кузе, нит је био најсрећнији нит најправеднији овога иначе разумног државника. Имајући пред очима интерес и једне и друге стране ми само жалити можемо што је тај корак учињен

*) Види бр. 131. наших новина

ПРЕСТОЛНА БЕСЕДА,

којом је 2. ов. м. отворен угарски сабор.

Поздрављајући с искреном радошћу на сабор сакупљене сталеже и заступнике нашега милога краљевства угарског, у исто вам доба с оном искреном отвореношћу, која је неопходни услов поверењу међу монархом и народима, изјављујемо намеру, која нас је довела у вашу средину.

Дошли смо да довршимо што смо пуно осећајући своју владалачку дужност започели. Наша намера иде на то, да својим личним посредовањем, па по томе тим успешније одвратимо двоумљења и уклонимо с пута запреке, што до сад сметаше расправи државноправних питања, која имају да се реше.

Ту на првом месту постављамо ону окорну супротност, која почиваше у различним точкама, с којих се излазило у намишљеном споразумљењу. Проиграње права с једне а крута неприкидност права с друге стране не могоше привести к поравнању.

Ову запреку ми уклањамо сад сами, изабравши заједнички припознато правно поље, с ког ћемо да идемо, поље прагматичке санкције.

Овај основни закон државни подјемчивши Угарској и њезиним споредним земљама самосталност унутрашњега правног строја и управе сачувао је уједно, и да се никад не раскине и не поцепа, свезу краљевина и земаља, које су под владом нашега дома, а тиме и њиној скупности положај велике силе; као год дакле што у овој скупности налазимо нужну и законити ограниченост оне самосталности. тако исто без сваког уздржавања признајемо јој право међу овим границама.

Исто тако желимо да се неокрњена сачувају наређења прагматичке санкције, која се тичу целокупности угарске круне, и ма да се обзиремо на ствари, које посташе за последњих десетину година, ипак смо своје владалачко старање обратили да се могућним учини, да земље наше угарске круне буду заступљене још и на овом сабору.

Овога ради сазвали смо сабор наше велике кнежевине Ердеља, да озбиљно и свестрано размотри први чланак закона од 1848, који говори о јединству Угарске с Ердељом, па позивамо и на сабор сакупљене сталеже и заступнике нашега краљевства угарског, да исто то учини са седмим чланком закона од 184⁷/₈, те да ова ствар нађе решење не по мртвом слову закона тек назови и сумњиво, него у сагласности са свима факторима, који имају снаге живота, трајапно и чврство њиховим поуздања пуним пристанком.

Исто смо тако и сакупљени сабор краљевина Хрватске и Славоније позвали, да се благовремено постара да на овом сабору буде заступљен као што треба, и саопштавајући вам шта је хрватски сабор год. 1861 закључио у смотрењу одношаја Хрватске према нашем краљерству угарском, уздамо се тврдо, да ће путем узајамног попуштања и у духу онога правичног схватања, које су на сабору сакупљени сталежи и заступници нашег краљевства угарског у својој 24. Јуна 1861 поднетој адреси у овом погледу недвоумно изразили, учињена бити погодба о правном положају вековима сједињених племена братских.

Као први задатак овоме сабору морамо да означимо начин за расправљање послова, који су свима нашим краљевинама и земљама заједнички.

Да има таких послова основано је и у духу прагматичке санкције, ма да у погледу начина како да се расправљају знатно промењени одношаји изискују знатну измену.

Преображај политичких, народно-економних и друштвених фактора, који међу тим предобиах и рашири се, склонио нас је те осећајући свој велики задатак дадосмо уставна права и осталим нашим краљевинама и земљама; и по томе послови. који су свим земљама заједнички, имају се у напредак расправљати само уставном саделателношћу тих краљевина и земаља

Та су нас побуђења руководила кад 8. Окт. 1860 издасмо своју диплому, па и данас смо тврдо уверени, да једноставни опстанак и моћност скупнога нашег царства, чему треба да се подчине сви други обзири, изискују преко да се означени ту заједнички послови расправљају уставним путем заједнички.

У погледу начина како да се расправљају у патенту смо свом од 14. Фебр. 1861 назначили форму, али је то побудило многострана и важна двоумљења. Не могавши се дакле оглунути према осведочењу, да се ствар ова не може коначно и трајашно решити оружјем материјалног или моралног наваљивања, но само путем свестраног споразумљења и кад се увиди да је нужна, у манифесту смо своме од 8. Септ ов. м. статуту о заступништву царства обуставили за време силу и снагу, те сад сакупљеним на сабор сталежима и заступницима краљевства угарског предлажемо и диплому своју од 8. Окт. 1860 и патенат од 14. Фебр. 1861 да зрело о њима расуде, посаветују се и приме их.

Добро схваћени интереси нашега краљевства угарског, као и благостање и сигурност нашега скупног царства изискују да се ствар ова сврши што је могућно брже, па да уставна права појединим краљевинама и земљама нашега царства, тесном свезом међу свима нашим народима осигурана, на тврдом се темељу развијају и срећно процветају.

Од сакупљених дакле на сабору сталежа и заступника нашега краљевства угарског очекујемо, да ћете достављене вам предлоге у духу правичности удостојити дубокога испитивања, а ако би се двоумљења око тога показала неодољива да ћете нам само такове измене поднети, које се могу у сагласност довести с условима живота скупне монархије.

У тешњој, да — неразлучној свези с решењем је овог питања преглед, односно преображај оног дела у законима од 1848, који се тиче силе и моћи наших владалачких права и ограничења атрибуција владиних. Што је у тесној свези међу собом и узајмице једно на друго има утицаја, у практичном осварењу не може се разлучити. Непромењено да се ови закони заведу у живот, то у погледу моћности нашега царства, у погледу неокрњене важности наших владалачких права, као и у погледу онога, што споредне земље праведно траже, није могућно. Премда се дакле нема ништа противу формалне њихове законитости, ипак нам наша владалачка дужност и подједнако савесно старање за све народе у царству зекраћује док се једновремено не определи одношај узајамних права и дужности својом краљевском крунидбеном заклетвом потврдити да ће се ти закони одржати и применити. Нужно је дакле, да се брижљиво испитају и сходно преиначе наређења тих закона, која ил' ограничавају наша владалачка права ил' се тичу промене у начину владе, а ту промену не доведе у сагласност с условима опстанка монархије ни с унутрашњим установама земаљским, које почивају на основима, од старине наслеђеним.

На овај начин биће могућно да и ми са спокојном савешћу положимо своју крунидбену заклетву на устав угарски, сходно преображени и за потоње нараштаје чврсто утврђени, и да примимо посвећење крунисања дијадемом светога Стевана, нашега апостолског претка, оном светом крувом, у коју ћемо благостање нашега краљевства угарског и непрекидну љубав његових народа да ужљебимо као најскупоценији алемкамен драги.

Као крунисани краљ не ћемо пропустити да сакупљеним на сабору сталежима и заступницима мимо оне предлоге, које смо 21. Марта 1861 сакупљеном сабору дали доставити, поднесемо наше краљевске предлоге још и о многим другим пословима.

То су ствари, које се дотичу умних и материјалних интереса по најдаљим круговима, с уређењем пак њиховим не може се оклевати а да се осетно не нашкоди земљи.

Воља промисла божијег прописала нам је велике и тешке задатке, а не мање озбиљне и у погледу тога, што је у великом делу нашега царства застао уставни живот, с тешком одговорношћу скопчане и овој земљи. Но задатци ти нису такви да се не могу разрешити, ако их се земља идући са својим монархом за традицијама отаца прихвати са самопрегоревањем и пожртвовањем.

Ми се то надамо у толико више, што земља дајући снаге и важности само добија у снази и важности, — приступајући да се дигну тегобе сама се подиже, — подјемчавајући опстанак скупности сама свој опстанак чува, и ако нам иза многокобне епохе послужи срећа да своје царство кроз опасна кривудања тешкога положаја одведемо помоћу ове земље к пожеланој цели, благосиљаћемо час, у који се решисмо да опет оживотворимо и утврдимо поверење између владаоца и народа.

Пуни поуздања изгледамо да нам се искрено разложе назори и посматрања сакупљених на сабору сталежа и заступника земаљских. и овим изјављујући свечано да је отворен сабор нашега краљевства угарског завршујемо с топлом жељом, нека нам буде суђено, да помоћу божијом велико дело споразумљења довршимо срећно на задовољство свију наших народа.

СТРАНЕ НОВОСТИ.

Наравно је да је сад главни разговор по новинама о престолној беседи, којом је отворен угарски сабор. Између мацарских листова *„Пешти Напло“* признаје са задовољством да у беседи веје либерални угарски дух; али жали што се каже да је нужно да се закони од 1848 у гдечему прегледају, јер то прегледање иде у рачун само малодушним тежњама конзервативним. А то нас — вели — не може охрабрити да се надамо. *„Хон“* изјављује да се беседа нешто и допала а нешто и да је изненадила, ово нарочито оним, што се каже за прегледање закона од 1848. То стање не може никога задовољити; овде прегледање, тамо обустављање, из свега тога излази да су оба устава суспендована па парламентарне владе нема ни у Пешти ни у Бечу. *„Мађ. Вилаг“* означује садржај беседе као „политику части“. Народ нека не мисли да му је сва срећа и несрећа само у рукама његових заступника. Лепша звезда среће сија кад се срце краљево и симпатије народне сусретају. *„Пест. Лојд“* се радује што је без сваког околишења призната непрекидност права па се нада да ће адреса угарског сабора у смотрењу споразумљена са земљама с ону страну Лајте бити достојна и краља и народа. *„Хирнек“* је више задовољан него што се нада да ће задовољан бити. *„Идек Тапија“* се по беседи надаше да ће крунисање бити Јуна месеца. Међу бечким листовима *„Вандерер“* држи да по престолној беседи није ни мислити да ће се сабор владати све само одбијајући као год. 1861. *„Н. Сл. Преса“* вели: Ако угарски сабор разуме да ни која аустријска влада не може му више попустити, него колико му је сад попуштено, а да не разори царство, то ће поштовати границе ове. Не узразуме ли пак, онда ће он бити тај, који царство ово, што толико потребује мира и слободе, гони у нове борбе и смета му уставном слободом развити своје благостање. *„Преса“* каже: „Међу уставним правима осталих земаља, што се у престолној беседи спомињу, може се разумевати само представништво царства, које би народима дало снаге и слободнога духа не мање но колико им даје и фебруарски патенат.“ У опште листови се бечки показују задовољни беседом, а они између њих, који се држе начела централичтичког, надају се да ће то начело још и победу одржати, а ту наду своју полажу на то, ако Мацари устерају далеко с правом своје самосталности, у ком случају све би се опет вратило на старо.

Сабор је угарски прву седницу имао 2. ов. мес. у два сахата по подне. У горњем дому прочитано је краљевско писмо, којим се барон Сењејија поставља за првог а гроф Јован Чиракија за другог председника. Сењејија одмах заузме своје место и прочита престолну беседу, коју су чланови и горњег и доњег дома већ чули пре подне из краљевих уста у двору краљевском у Будиму; за тим се одреди одбор, који ће одостоверити исправе дотичних чланова. У доњем дому најстарији члан Бернат, који као такав председаваше, изрази се да се узда да ће се сабор са спокојним духом прихватити свог посла, јер може да рачуна не с обећањима којекаквим већ са стварима позитивним, а то су: сазив сабора по законима од 1848, сазивање Ердеља и позивање Хрватске да се придружи. На послетку позове чланове да иду за стопама својих предака, који су у критичким временима знали наћи прави пут па се измирити. Ствари су сазреле да се и краљу и отаџбини оснује срећа. Прогласивши да је седница отворена да прочитати престолну беседу, која честим усклицима биваше поздрављена. Посланици позвани су да до суботе предаду председнику своје исправе, а у суботу је била седница, у којој је изабран одбор да одостовери исправе.

Хрватски је сабор, пошто се партаје међу собом измирише, имао седницу 2. ов. м., у којој је изабрао себи званичнике. Владика Штросмајер у беседи својој рече за септембарски манифест да је „дело велике мудрости, правде и великодушности“, па због тога нека се краљу изјави признање. По његовом предлогу бише др. Шухај за првог и др. Суботић за другог потпредседника, а мајор Трнски, др. Полит, Урпанија и Вебер за перовође избрани ускликом. Закључено је да се краљу представи да чланови банског стола, који у осталом и не бише у седници, одузме право гласа. Даље је закључено да се наследни велики жупан вараждински гроф Ердедија позове да за осам дана дође на сабор, исто тако и велики жупан вировитички Делиманић, јер иначе ће се тражити да буду уклоњени са својих места. У седници од 3. ов. м. прочитано је представљење, којим ће се краљ известити о избору саборских званичника. Сви чланови сабора поделили су се на пет одсека. 4. ов. мес. имала се држати потпуна седница па приступити к послу.

На ердељском сабору 3. је ов. мес. састављено представљење, које ће се по познатоме дотичном закључењу оправити највишем месту ради сједињења с Угарском. Представљење се то имало јуче још један пут прочитати и развидети, па онда ће се преко депутацкје доставити саборском комисару. С других сабора по круновинама аустријским нема за данас ништа, што би вредно било да се спомиње, изузевши да је 2. ов. мес. и на горичком сабору један посланик објавио да ће предложити да се монарху адресом захвали за септембарски манифест. Чешком сабору долазе с многих страна изјаве захвалности што је усвојио познату адресу, којом ће захвалити што је обустављен фебруарски устав. У четвртак настају саборима божићне ферије.

Краковски *„Час“* разлажући како се сад у Аустрији заводи децентрализација вели да та велика реформа, која се започела септембарским манифестом, није искључиво унутрашња и само аустријска ствар, него је уједно и општа европска, и то како на пољу слободе тако и на пољу спољашњих одношаја. На пољу слободе угледаће се већма, јер јој се ту понајпре појављују последице, а на пољу спољашњих одношаја показаће се као последак утврђене нове ситуације; но дубоком погледу државника не ће ни ова будућност бити недокључива ни сумњива.

Из Немачке нема скоро никаквих занимљивих новости. Аустрија не хте пристати уз Пруску да заједнички одговоре франкфуртском сенату, и Пруска сад не ће више о тој ствари с њом ни да се договара, јер се уверила да би јој било залуду, него ће — као што вели *„Цајдл. К-ција“* — гледати да сама добије себи задовољење за све, што има на Франкфурт да се жали. *„Бај. Цтг.“* извештава да су се Баварска и Пруска договориле да државама у царинској заједници предложе, да се одмах предузму договори ради трговачког уговора с Италијом. Распис о томе ових је дана разаслан.

Народна партаја у Данској с највећом страношћу одриче влади по својим органима власт да се сме за свагда оставити северног Шлезвига.

Француска се штампа с великим уздржавањем изражава о Белгији поводом смрти краља Леополда. У први мах републикански је *„Сјекл“* устајао с гласом да се Белгија придружи Француској. Узањ пристајаше нарочито листови легитимистички и ултрамонтански, који последњи још се и једине што у Белгији не би никаквих немира. Сада пак понајвише умукоше. *„Франс“* у једном чланку врло се мирно изражава. „Поступак — вели — Француске према Белгији растераће многе предрасуде, и на ново показати, да Француска, почем је већ више него један пут показала како је јака, не ће ипак да вређа правду, и да боривши се против држава првог реда да поврати Европи равнотежу, није се ипак поводила похлепом освојавања, нити се дала занети за личним интересима.“ Енглески листови с пуним поуздањем погледају у будућност. *„Морн. Пост“* разматрајући положај, у ком се Белгија налази, вели да би једино од Француске могла доћи опасност, али Наполеон III. ни мало није склон да предузме какво нападање. *„Дели Њус“* каже: Године 1851 било је ласно узети Белгију. И данас још Енглеској што се њеног благостања и моћи тиче слабо је шта стало да ли ће Белгија бити самостална или не, али за интерес цивилизације боље је да та земља остане самостална. *„Дели Њус“* радује се оном телеграму, којим је цар француски поздравио новога краља Леополда II. *„Дели Телеграф“* боји се да Белгији грози једино та опасност, ако која од тамошњих партаја позове Француску у помоћ.

У Италији је допуњено министарство. Чавес је постао министар унутрашњих дела, а Натолија, који вршаше до сад и дужности министра унутрашњих дела, задржао је само министарство просвете. Министар Села поднео је скупштини преглед финанцијског стања државног. У томе се дефицит за год. 1865 представља онолики исти, колики је био кад је предлаган зајам. За год. 1866 дефицита ће бити 265 милиона. Овога ради предлаже да се у издатцима уштеди још до 30 милиона; да се таксе за регистровање и штемпло повисе на 20 милиона, порезе за врата и прозоре на 25 милиона, а пореза за мељарину на 100 милиона. За покретну имаовину не предлаже повишавање порезе, него иште да се заведе система колична па укине додатак стотинчни. Даље још предлаже да се потрошарина уступи општинама.

Међу Римом и Паризом озбиљно се ради, да део један римског дуга буде пренешен на Италију.

„Дебата“ чује да је одговор кнеза Кузе на писмо Фуад-пашино направио у Цариграду врло непријатно упечатљење, и Порта да је одговор тај предала силама, које су потписане на париском миру, позвавши их да заједничком нотом опомену кнеза на дужности, које су му уговором поменутог мира прописане.

У Шпанији се политички догађаји развијају врло незгодно, и по свој прилици биће тамо великих смутња. Једнима је већ досадно министарство О'Донелово па би га ради како му драго уклонити с пута. Други опет држе да се Шпанија не може сачувати од страшног преврата, ако О'Донел не буде човек да учини државни удар који би је спасао. Државни пак удар морао би се учинити не само против демагогије него и против двора, а на име имало би се израдити да краљица даде оставку а О'Донел да као регент у име петолетнога принца-наследника добије диктатуру. Државни би удар — мисле они који се зањ заузимају — изашао за руком, само да се О'Донел не брине много за своју главу. Но овај не са свим пријатан положај још се мимо то смућује и тиме, што кажу да ће португалски краљ и краљица доћи у Мадрит. На име тако наречена иберска партаја смислила је да се овом приликом послужи да направи демонстрацију у смислу сједињења Шпаније и Португалске у једну државу. Због тога по жељи шпањолске владе полази у Париз португалски посланик да свог суверена, који се сад тамо бави, извести шта смишља партаја иберска, па није немогућно да краљ и краљица португалска не ће званично проћи кроз Мадрит.

Као што неки дан јависмо, 23. је пр. м. отворен у Вашингтону конгрес сједињених држава северне Америке. Посланица президентова вели да ће се јужне државе пустити на конгрес само ако пристану да остане што је уметнуто у устав савеза да се укине робље. Флота се има свести на 117 лађа с 830 топова а војска поставити у стање, у ком се налази у мирно доба, т. ј. да је нема више од 50.000. Војни буџет има се од 516 милиона свести на 33 милиона. Препоручује се да је неопходно потребно да се умали папирни новац, као и државни дуг да се измири за 30 година. Непрестана цел политици сједињених је

држава да су у миру и пријатељству са страним силама Пред народним судом није могућно да се са свим оправдају енглески министри у стварима, око којих је распра међу Америком и Енглеском; али за сад није саветно покушавати да се ствар расправи путем законодавства. Пријатељство међу Америком и Енглеском мора у напредак почивати на узајамној правичности. Сједињене државе остављају европским народима на вољу нек бирају себи начин владе који хоће, па с тога имају право да ишту да се и на другој страни тако исто поступа; као несрећу за светски мир сматраће, ако би биле изазване да републиканизам бране од туђег мешања; не знају напред, а и против воље своје размишљају какве би их околности могле навести да устану да заклањају и бране свој начин владе. Сједињене ће се државе оставити своје традиционалне политике само ако би са стране дошло какво нападање, а уздају се у мудрост и правичност страних сила да ће поштовати начело намешања.

С конгреса самог јављају најновији гласови из Новог Јорка од 24 пр. м. да је одбачена свака мисао да он не ће признати народни дуг. 18. пр. мес. државни је дуг износио 2714 милиона долара. Државни секретар благајнички препоручује да се што је пре могућно укине опет папирном новцу курс под силу. Дефицит се има подмирити зајмом. „*Келн. Цтг.*“ чује да су у Вашингтону врло ратоборно расположени и са свим раздражени. Президент Џонсон може врло ласно заметнути рат с иностранством па да код куће избегне неприлике. Иначе је свуда све на миру. Генерал Грент наваљује једнако да се сједињене државе заузму за Мекику. У Чарлестону су се Црнци састали на скупштину па ишту да им се да право гласа у државним пословима.

„*Тајмсов*“ дописник из Филаделфије тумачи повлачење Француза из мехиканских области Чихуахуе и Синалоје у смислу таквом, као да то значи да ће они са свим да отиду из Мехике.

По гласовима из Рију-Шанеира од 28 Окт. цар се бразилијански вратио у своју престолницу, где га с одушевљењем примише. Парагуајци су отишли и из вароши Корјентесе и из целе области која носи име те вароши. Савезничка војска иде напред; ескадра бразилијанска стоји код Трес-Бокаса. Барон Передо наименован је за посланика у Лондону

У Перуанској свршила се буна, која од неког времена потресаше ту земљу. Вођ устанички је са својом партајом 25. Окт. заузео главну варош Лиму а уз њу и варош Калао. Досадашњи президент Пегет утекао је. Перуанци се сад боје да ће се изметнути заплет са Шпанијом. Шпанија у Чили ограничила је своју блакаду на пристаништа Талкухуано, Томе, Валпарезо, Гуајано, Кокикубо и Калдеру. Остала пристаништа отворена су лађама под неутралном заставом.

НАЈНОВИЈА ПОШТА.

4. ов м. на сабору у Загребу жељаше Старчевић да се реши да ли ће се граничарски официри признати као заступници народни, јер по прописима, који за њих постоје, они су искључени из сваког заступања Та његова жеља не нађе никакве потпоре, и тако не би ништа решено. После би прочитано представљење, којим се владалац моли да би члановима банског стола одузео столицу и глас у сабору; за тим и друго представљење да варадинска крајина и крајишке општине Земун, Карловац и Варадин пошљу заступнике на сабор. На послетку је састављен одбор, који ће написати адресу да се захвали што је сабор сазван. У том су одбору од фузионске партаје: Рачки, Мразовић, Врањицанија, Перковац, Шухај и Стојановић, а толико њих и од партаје противне Речка општина 2. је ов. мес. закључила оправити у Будим таверniку молбу да би настојао да се Река с округом својим што пре придружи Угарској. На чешком сабору 4. ов. мес. кнез Карло Ауерсперг, гроф Хартиг, гроф Салм, и гроф Алтан положише своје мандате изјаснивши се: владин је комисар, кад се вођаше дебата о адреси, изјавио да државни сабор (рајхсрат) не постоји по праву, по томе чланови обустављенога државног сабора изложени су порузи од стране партаје на земаљском сабору, која је противна сабору државном. Владин комисар гроф Лазански одбије ово пребацивање. 4. ов. мес. потписан је у Бечу претечни уговор за трговину међу Аустријом и Енглеском; а 2. ов. мес. започели су се у Паризу договори за трговачки уговор с Француском. Иначе данашња пошта није донела ништа важно, а бечки су листови са свим изостали.

Курс. # ц. 5 фр. $7\frac{1}{2}$ н., сребро $6\frac{1}{4}\%$.

ОГЛАСИ.

ИГРАЧКЕ

разних сорта за мушку и женску децу добио сам ових дана из најбоље фабрике у Чешкој, поред тога и врло лепог новодобављеног *галантеријско-нирнбершкоѐ еспапа*, као *сервиза порцуланских* за чај и кафу особито лепих, *ланаца дугачких и кратких* позлаћених за сатове, *рукавица мушких и женских* белих и у другим фарбама добављених из Париза, *нунштикла* од фине морске пене с ћилибаром, од вишње, јасмине и абановог дрвета у разним сортама, *хартије* за писање, за цртање, за копирање, златне и у разним другим фарбама за књиговесце, *мастила, цирклова*, и *свих осталих ђачких потреба, торби ловачких* и осталих за ловца потреба, *сапуна, мириса, помаде, прашкова за зубе, анатеринске воде* за зубе од г. Ј. Ј. Попа зубног лекара у Бечу, *прашкова* и *воде против стеница и буба*, и много још других сорти еспапа има у мојој трговини и по врло умереној цени.

У Београду 29. Новембра 1865.

ЈОВАН ЉУБИСАВЉЕВИЋ,
галантериста
(2—3) спрам дућана Х. Димитријевих синова.

Сад су баш изашле:

ПРИПОВИЈЕТКЕ
ИЗ
СТАРОГА И НОВОГ ЗАВЈЕТА
ПРЕВЕО
Ђ. ДАНИЧИЋ
ПЕТО ИЗДАЊЕ (јужним говором)
И
ШЕСТО ИЗДАЊЕ (источним говором).

Цена је 3 гроша или 30 новчића.
Може се добити у свакој књижарници.

КАФАНА КОД „РАЈИЋА СРПСКОГ ЈУНАКА“,

у Београду на великој пијаци, прима трговце на преноћивање. За ручак и вечеру плаћају 9 гр. чарш. (3—3)

ВЕЛИКО СТОВАРИШТЕ
БЕЧКОГ, ФРАНЦУСКОГ И ЕНГЛЕСКОГ ЕСПАПА
КОД ПОТПИСАНОГА.

Разне хартије канцеларијске ручне, писаће машинске фине и ординарне, хартије у разној фарби и шари, хартије за цртање Ватманове и фијумске, на риф платна за копирање, хартије за цигаре преко 40 сорти, портуре златне и у разној шари, а у опште сваке сорте хартије, коферта за писма разних, плајваза сваке фарбе и каквоће, воска црвена и у разној фарби, обланде од сваке величине, пера гушчијих, челичних и бакрених за писање и цртање преко 150 сорти берлинских и енглеских удешених за сваку руку. Тако исто могу се добити лењири прави и криви за цртање, цирклови разни, разне фарбе, туш, бела и црна креда, гумаластика, мастило разне фарбе, јемственици, глобуси, протоколи и т. д. У опште сваке потребе канцеларијске а и за цртање. Још се могу добити и разне **ГАЛАНТЕРИЈСКЕ** ствари, како у већој тако и у мањој количини, као: разних табакера за дуван, кеса за новце (портмане), мундштикле разне с разним украсима с мершамом и финим ћилибаром од 90 сорти, а тако исто и ординарнијих, разних федермесера, бријачица, штапова, бичева, рајтпајча, маказа, мумаказа, наочара, шатула с огледалом, огледала разних, четке за хаљине, косу и зубе, чешљева разних, рамова за фотографије, албума, разних прстења, минђуша, игала, брошева, ланчева за сахат, путничке торбе, торбе за госпође, кофера. хармоника и т. д.: *разних мириса*, миришљаве воде, *ђулијага* зејтина француска и енглеска у 180 сорти; **САПУНА** разних миришљавих у 200 сорти, као и за флеке, пеге, зубе, и за фарбање косе, за уста, помаде различите и т. д.; *разних украса од порцулана и гуса*, као: дивита, чирака, вазни за цвеће, за дуван, шећер, чај и т. д.; *разних лампи* за газ; разних нирнбершких играчака за децу, као и клавира, верклова, хармоније и т. д.; разних **КОШУЉА** белих и шарених, гаћа, а и марама за врат свилених; **РАЗНИХ ЗЛАТНИХ И ДИЈАМАНТСКИХ ПРСТЕЊА** с фазоном у злату и сребру, *грана* дијамантских, златних минђуша, ланчева за сахат; још и разних *чирака* с различитим фазоном од **СРЕБРА** (мирандо), а и чирака од паквона и т. д.; још и разне галантерије могу се добити у врло великој а и у мањој количини с врло јевтином ценом. Трговина се моја налази код бивше варош-капије.

У Београду, 29. Новембра 1865.

ЈОВАН М. МАРКОВИЋ,
(3—8) лиферант материјала канцеларијског.

☞ 19. ов. м. изгубљен је путем од Зерека до Топчидера један златан женски сахат. Који га је нашао нека донесе у редакцију ових новина па ће добити лепу награду. (3—3)

Сад је баш изашао и може се добити у књижарама В. Валожића и А. Добровојевића

КАЛЕНДАР С ДНЕВНИКОМ
ЗА
ТРГОВЦЕ, ЗАНАТЛИЈЕ И СВАКОГА.
ЗА 1866. ГОДИНУ.

Овај календар излази ево и за другу годину. Ко га је год лане имао и купио, уверио се о практичности и користи његовој, али ипак није сгорега да се то и опет каже.

Тако се осим календарских ствари налази у овоме Календару с дневником

а.) ДНЕВНИК, књижица чисте хартије, тако да има за сваки дан у години по пола стране, за бележење различитих ствари с назначењем на сваком месту месеца и дана, и означеним бројем колико је дана од године прошло и колико остаје;

б.) ТАБЛИЦА за годишњи преглед свода сума месечног примања и издавања за сваки месец у грошевима;

в.) Поред бележака о пошти и телеграфу таблице, и то: 1., Поређење вредности разног новца с нашим чаршским грошевима, аустр. вредн и пруском талирском вредности; 2., Кантарске мере по разним трговачким пијацама и државама; и 3., Дужина рифова разних држава и трговачких пијаца.

Календар је као цепна записница, везан у тврде корице с енглеским платном, а цена му је

8 ГРОША ЧАРШИСКИ.

Уз то је изашао и продаје се у Београду на истим местима

ДОМАЋИ ПРИЈАТЕЉ,

календар са забавником за свакога, којим се поглавито хтело да се задовољи данашња потреба наше публике, да уз календар и корисна и забавна читања добије.

Садржина је ово забавнику, према целисходности, што боље одабрана. Тако осим песама за певање, изабраних из народних песама и признате књижевности, налази се тамо: Нешто о фотографији и како се употребљава у животу у Енглеској и Америци; О сновима; Калуђер, историјска приповетка из времена пропадања наше народне самосталности под Турке; Путопис: Оазе у Сахарској пустињи и из Индије; Бадур, источна приповетка; Мајкама, паметне речи за савет; Наполеоновске љубичице; и из природе, чланци за свакога: I. О ваздуху којим дишемо.

Овоме забавнику, који заузима, ван календара и календарских ствари, пуних девет ситно штампаних табака ЦЕНА ЈЕ 4 ГР. ЧАРШ.

Наручбине за обоје из унутрашњости и из Београда, као и скупљени предбројници нека се шаљу г. Стевану Ранчићу, фактору државне штампарије. Пошиљаља ће се чинити одмах прве поште, а скупоцима се даје једанаеста књига на поклон.

Новци се шаљу напред.

Издаје и уређује Милош Поповић.

У државној штампарији